



Павло Іванов

аспірант Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова
(Хмельницький, Україна)
ipphd2023@gmail.com

УДК 347.772

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ ГРАФІЧНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ УЧАСНИКІВ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Анотація. Ідентифікація учасників цивільних правовідносин, так чи інакше, присутня в динаміці, певно, усіх цивільних правовідносин. Водночас з огляду на принципи диспозитивності, вільного волевиявлення та юридичної рівності учасників, для цивільних правовідносин, на відміну від публічних галузей права, не така важлива детальна ідентифікація їхніх учасників. Адже у багатьох випадках достатньо принаймні встановити, чи відповідають такі правовідносини обсягу правоздатності та дієздатності суб'єкта, належним йому суб'єктивним цивільним правам і встановленим обмеженням щодо їх здійснення (наприклад, дрібні побутові правочини). Це також сприяє використанню в цивільних правовідносинах не тільки традиційних засобів ідентифікації, таких як ім'я та паспортні дані – для фізичної особи, найменування та реєстраційні дані – для юридичної особи, а й простих для сприйняття, легких для запам'ятовування графічних об'єктів (логотип, фірмові кольори – для юридичної особи, аватар – для фізичної особи). Це, своєю чергою, ставить завдання дослідження ідентифікації учасників цивільних правовідносин за допомогою таких графічних об'єктів (“графічна ідентифікація”).

Метою статті є формулювання визначення поняття “графічна ідентифікація учасника цивільних правовідносин” на основі аналізу наукових досліджень суміжних понять та їх законодавчого закріплення.

У статті запропоноване визначення поняття “графічна ідентифікація учасника цивільних правовідносин”, під яким розуміється тотожність учасника цивільних правовідносин (його діяльності чи об'єкта, який йому належить) за допомогою графічного відображення ознак, що індивідуалізують такого учасника та похідних від них (засобів графічної ідентифікації), на матеріальному або електронному носії, яке використовується для встановлення відповідності (належності) об'єкта (поведінки) конкретному суб'єкту.

Ключові слова: ідентифікація; ідентифікація учасника цивільних правовідносин; графічна ідентифікація; графічна ідентифікація учасника цивільних правовідносин.

Ідентифікація учасників цивільних правовідносин, так чи інакше, присутня в динаміці, певно, усіх цивільних правовідносин. Водночас з огляду на принципи диспозитивності, вільного волевиявлення та юридичної рівності учасників, для цивільних правовідносин, на відміну від публічних галузей права, не така важлива детальна ідентифікація їхніх учасників. Адже у багатьох випадках достатньо принаймні встановити, чи відповідають такі правовідносини обсягу правоздатності та дієздатності суб'єкта, належним йому суб'єктивним цивільним правам та встановленим обмеженням щодо їх здійснення (наприклад, дрібні побутові правочини). Це також сприяє використанню в цивільних правовідносинах не тільки традиційних засобів ідентифікації, таких як ім'я та паспортні дані – для фізичної особи, найменування та реєстраційні дані – для юридичної особи, а й простих для сприйняття, легких для запам'ятовування графічних об'єктів (логотип, фірмові кольори – для юридичної особи, аватар – для фізичної особи). Це, своєю чергою, ставить завдання дослідження ідентифікації учасників цивільних правовідносин за допомогою таких графічних об'єктів (“графічна ідентифікація”).

Метою дослідження є формулювання визначення поняття “графічна ідентифікація учасника цивільних правовідносин” на основі аналізу наукових досліджень суміжних понять та їх законодавчого закріплення.

З етимологічного погляду під поняттям “ідентифікація” (від лат. *identificare* – ототожнювати) розуміється: 1) встановлювання збігу, схожості кого-, чого-небудь із ким-, чим-небудь; ототожнювання; упізнавання, виявлення; визначання, розпізнавання¹; визначення відповідності предмета певним, конкретним, лише їм властивим ознакам²; визнання яких-небудь явищ, понять тощо тотожними, однаковими, подібними, уподібнення до чого-небудь³. Наприклад: біометрична ідентифікація – засіб підтвердження особи та автентичності особистих документів через розпізнавання та зіставлення біометричних даних; ідентифікація користувача – процедура розпізнавання користувача в системі, як правило, за допомогою наперед визначеного імені – ідентифікатора – або іншої інформації про нього, яка сприймається системою⁴.

Необхідність ідентифікації учасників цивільних правовідносин впливає з численних актів цивільного законодавства. Наприклад:

1) Закон України “Про інформацію”⁵: “Інформація про фізичну особу (персональні дані) – відомості чи сукупність відомостей про *фізичну осо-*

¹ ‘Ідентифікація’ (Словник української мови online) <<https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=38738&page=1208>> (дата звернення: 04.09.2023).

² Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод і допов В Бусел уклад і голов ред, Перун 2005) 488.

³ Там само 867.

⁴ Ідентифікація (н 1).

⁵ Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

бу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована’ (курсив наш, і далі також. – П. І.) (ч. 1 ст. 11);

2) Закон України “Про захист персональних даних”⁶: ‘вилучення відомостей, які дають змогу прямо чи опосередковано ідентифікувати особу’ (абз. 6 ст. 2), ‘відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована’ (абз. 10 ст. 2), ‘персональні дані обробляються у формі, що допускає ідентифікацію фізичної особи’ (ч. 8 ст. 6), ‘відомості, що дають змогу ідентифікувати фізичну особу’ (п. 3 ч. 4 ст. 16);

3) Закон України “Про медіа”⁷: ‘ідентифікаційні дані – сукупність даних, що дає змогу однозначно встановити особу’ (п. 15 ч. 1 ст. 1), ‘<...> крім випадків, якщо така демонстрація необхідна для ідентифікації особи’ (п. 9 ч. 1 ст. 42), ‘[розголошувати будь-яку інформацію, яка] може сприяти ідентифікації дитини’ (п. 1 ч. 10 ст. 42);

4) Закон України “Про електронні довірчі послуги”: ‘<...> електронна процедура, яка дає змогу підтвердити електронну ідентифікацію фізичної, юридичної особи, інформаційної або інформаційно-комунікаційної системи та/або походження та цілісність електронних даних’ (п. 1 ч. 1 ст. 1);

5) Закон України “Про електронні документи та електронний документообіг”⁸: ‘Для ідентифікації автора електронного документа може використовуватися електронний підпис’ (ч. 1 ст. 6);

6) Закон України “Про захист прав споживачів”⁹: ‘<...> разом з товаром передаються споживачеві, своє найменування (ім’я), торговельну марку або інший елемент, який ідентифікує такого суб’єкта господарювання’;

7) Закон України “Про рекламу”¹⁰: ‘<...> реклама, що містить порівняння з іншими особами та/або товарами (діяльністю) іншої особи, прямо чи опосередковано ідентифікує конкурента або товари чи послуги, що пропонуються конкурентом’.

Цей перелік є далеко неповним. Попри це поняття “ідентифікація учасників цивільних правовідносин” безпосередньо не закріплено в національному законодавстві, однак зустрічається багато суміжних понять. Так, термін “ідентифікація особи” передбачається:

⁶ Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 р. № 2297-VI <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2297-17#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

⁷ Про медіа: Закон України від 13 грудня 2022 р. № 2849-IX <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

⁸ Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-IV <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

⁹ Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 р. № 1023-XII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

¹⁰ Про рекламу: Закон України від 3 липня 1996 р. № 270/96-ВР <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

1) у Законі України “Про електронні довірчі послуги”, під якою розуміють процедуру ‘використання ідентифікаційних даних особи з документів, створених на матеріальних носіях, та/або електронних даних, в результаті виконання якої забезпечується однозначне встановлення фізичної, юридичної особи або представника юридичної особи’ (п. 20 ч. 1 ст. 1)¹¹. У цьому ж Законі використовуються такі похідні терміни – “електронна ідентифікація” (п. 8 ч. 1 ст. 1), “засіб електронної ідентифікації” (п. 16 ч. 1 ст. 1), “ідентифікаційні дані особи” (п. 19 ч. 1 ст. 1), “схема електронної ідентифікації” (п. 41 ч. 1 ст. 1);

2) у Законі України “Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус” – ‘встановлення особи шляхом порівняння наданих даних (параметрів), у тому числі біометричних, з наявною інформацією про особу в реєстрах, картотеках, базах даних тощо’ (п. 6 ч. 1 ст. 1)¹²;

3) у Законі України “Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту” – ‘заходи, пов’язані із встановленням органами виконавчої влади особи заявника, який звернувся із заявою про визнання його біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, і не має документів, що посвідчують його особу, або такі документи фальшиві’ (п. 9 ч. 1 ст. 1)¹³.

Крім того, в законодавстві міститься велика кількість похідних термінів: “непряма ідентифікація” (п. 12 ч. 1 ст. 1 Закону України “Про офіційну статистику”¹⁴); “пряма ідентифікація” (п. 12 ч. 1 ст. 1 Закону України “Про офіційну статистику”); “електронна дистанційна ідентифікація” (пп. 11 п. 3 Положення про Систему *BankID* Національного банку України¹⁵); “біометрична ідентифікація” (п. 2 Положення про національну систему біометричної верифікації та ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства¹⁶) “ідентифікація донора” (п. 3 Порядку виготовлення, контролю якості та обігу біоімплантатів¹⁷);

¹¹ Про електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2155-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

¹² Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус: Закон України від 20 листопада 2012 р. № 5492-VI <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5492-17#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

¹³ Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 8 липня 2011 р. № 3671-VI <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

¹⁴ Про офіційну статистику: Закон України від 16 серпня 2022 р. № 2524-IX <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2524-20#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

¹⁵ Положення про Систему *BankID* Національного банку України, затверджене Постановою Правління Національного банку України 17 березня 2020 р. № 32 <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0032500-20#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

¹⁶ Положення про національну систему біометричної верифікації та ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1073 <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/1073-2017-%D0%BF#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

¹⁷ Порядок виготовлення, контролю якості та обігу біоімплантатів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2021 р. № 158 <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/158-2021-%D0%BF#n14>> (дата звернення: 04.09.2023).

“ідентифікація померлої особи” (п. 3 Порядку виготовлення, контролю якості та обігу біоімплантатів); “ідентифікація пацієнта” (п. 3 Порядку ведення Реєстру пацієнтів в електронній системі охорони здоров’я¹⁸); “ідентифікація тіл (останків) померлих (загиблих) осіб” (ч. 1 ст. 1 Закону України “Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин”¹⁹) тощо.

Досить часто ідентифікація учасників цивільних правовідносин здійснюється опосередковано через ідентифікацію об’єктів цивільних правовідносин. Прикладом може бути законодавство у сфері правової охорони інтелектуальної власності (‘географічне зазначення – найменування місця, що *ідентифікує товар* <...>²⁰, ‘традиційна гарантована особливість – найменування, яке *ідентифікує сільськогосподарську продукцію (сільськогосподарський товар) або харчовий продукт* <...>²¹, ‘географічне зазначення спиртного напою – найменування, що *ідентифікує спиртний напій* <...>²²) або законодавство про захист економічної конкуренції (‘порівняльною є реклама, що містить порівняння з іншими особами, товарами (діяльністю) іншої особи, прямо чи опосередковано *ідентифікує конкурента або товари чи послуги, що пропонуються конкурентом*²³).

Отже, можна виділити такі підходи щодо законодавчого закріплення поняття “ідентифікації учасників цивільних правовідносин”:

1) передбачається ідентифікація суб’єкта (‘найменування (ім’я), торговельну марку або інший елемент, який *ідентифікує такого суб’єкта господарювання*²⁴, ‘реклама, що містить порівняння з іншими особами та/або товарами (діяльністю) іншої особи, прямо чи опосередковано *ідентифікує конкурента* або товари чи послуги, що пропонуються конкурентом²⁵;

2) передбачається ідентифікація об’єкта (‘географічне зазначення – найменування місця, що *ідентифікує товар*²⁶, ‘найменування, яке *ідентифікує сільськогосподарську продукцію (сільськогосподарський товар)*

¹⁸ Порядок ведення Реєстру пацієнтів в електронній системі охорони здоров’я, затверджений Наказ Міністерства охорони здоров’я України 30 листопада 2020 р. № 2755 <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0044-21#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

¹⁹ Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин: Закон України від 12 липня 2018 р. № 2505-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2505-19#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

²⁰ Про правову охорону географічних зазначень: Закон України від 16 червня 1999 р. № 752-XIV <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/752-14#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

²¹ Про особливості правової охорони географічних зазначень для сільськогосподарської продукції та харчових продуктів, захист прав та застосування схем якості, включаючи традиційні гарантовані особливості для сільськогосподарської продукції та харчових продуктів: Закон України від 6 вересня 2022 р. № 2572-IX <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2572-20#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

²² Про географічні зазначення спиртних напоїв: Закон України від 1 грудня 2022 р. № 2800-IX <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2800-20#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

²³ Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>> (дата звернення: 04.09.2023).

²⁴ Про захист прав споживачів (н 9).

²⁵ Про рекламу (н 10).

²⁶ Про правову охорону географічних зазначень (н 20).

або харчовий продукт²⁷, ‘найменування, що ідентифікує спиртний напій’²⁸, ‘порівняльною є реклама, що <...> прямо чи опосередковано ідентифікує конкурента або товари чи послуги, що пропонуються конкурентом’²⁹);

3) передбачаються засоби ідентифікації (‘відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована’³⁰; ‘відомості, що дають змогу ідентифікувати фізичну особу’³¹; ‘ідентифікаційні дані – сукупність даних, що дає змогу однозначно встановити особу’, ‘демонстрація необхідна для ідентифікації особи’, ‘інформація, яка може сприяти ідентифікації дитини’³²; ‘засіб електронної ідентифікації’, ‘ідентифікаційні дані особи’³³);

4) передбачає форму ідентифікації (‘електронна ідентифікація’, ‘електронна процедура, яка дає змогу підтвердити електронну ідентифікацію фізичної, юридичної особи’³⁴; ‘для ідентифікації автора електронного документа може використовуватися електронний підпис’³⁵);

5) передбачаються методи ідентифікації (‘схема електронної ідентифікації’³⁶; ‘непряма ідентифікація’, ‘пряма ідентифікація’³⁷).

У цивілістичній науці питання ідентифікації учасників цивільних правовідносин піднімається досить часто. У більшості наукових праць ідентифікація учасників цивільних правовідносин досліджується не сама по собі, а в контексті здійснення та захисту суб’єктивних цивільних прав або статички та динаміки окремих видів цивільних правовідносин. Тому усі дослідження, які так чи інакше стосуються ідентифікації учасників цивільних правовідносин, можна умовно поділити на такі напрями.

Цивільна правосуб’єктність

Один із небагатьох учених, які присвятили ідентифікації учасників цивільних правовідносин окремі праці, це М. Стефанчук. Він відзначає, що фізична особа, ‘беручи участь у правовідносинах, має бути належним чином ідентифікована задля здійснення своїх суб’єктивних прав’³⁸. Під ідентифікацією вчений розуміє ‘процес ототожнення конкретної особи та зафіксованих про неї персональних відомостей. Такі відомості можуть

²⁷ Про особливості правової охорони географічних зазначень для сільськогосподарської продукції... (н 21).

²⁸ Про географічні зазначення спиртних напоїв (н 22).

²⁹ Про захист від недобросовісної конкуренції (н 23).

³⁰ Про інформацію (н 5).

³¹ Про захист персональних даних (н 6).

³² Про медіа (н 7).

³³ Про електронні довірчі послуги (н 11).

³⁴ Там само.

³⁵ Про електронні документи та електронний документообіг (н 8).

³⁶ Про електронні довірчі послуги (н 11).

³⁷ Про офіційну статистику (н 14).

³⁸ М. Стефанчук, ‘Перспективи адаптації законодавства України до стандартів Європейського Союзу у сфері правового регулювання ідентифікації фізичної особи’ (2017) 8 Право України 175.

фіксуватись як у конкретних базах даних, так і в свідомості інших осіб³⁹. При цьому поняття “індивідуалізація” є ширшим стосовно ідентифікації особи, оскільки “[І]ндивідуалізація фізичної особи – це процес наділення фізичної особи сукупністю певних ознак, що ідентифікують її з-поміж інших фізичних осіб⁴⁰. При цьому автор наголошує, що

тотальне використання фізіологічних ознак для ідентифікації осіб, що здійснюють професійну діяльність у сфері ринкових відносин, істотно ускладнить цивільний оборот. Це одна з причин пошуку суспільством нових і більш зручних засобів індивідуалізації для фіксації здійснення конкретними суб'єктами тих чи інших юридично значущих дій. До таких засобів входить електронний підпис, ідентифікаційний номер платника податків та інші засоби індивідуалізації, забезпечені декількома рівнями захисту⁴¹.

Особисті немайнові права

Досліджуючи здійснення та захист особистих немайнових прав Р. Стефанчук вказує на те, ‘для ідентифікації особи не обов’язково вказувати на її прізвище, ім’я та по батькові, номер і серію паспорта, місце проживання та інші ідентифікуючі дані <...> потрібно вказати лише певні ознаки, які достатні для точного виокремлення цієї особи серед інших⁴²; ‘у випадках, коли <...> індивідуалізуюча складова [імені] стає доволі розмитою, доцільним видається або вживання усіх складових імені повністю, або зазначення якихось інших ідентифікуючих ознак фізичної особи <...>⁴³; ‘коли зазначається перша літера, але до неї додаються інші ідентифікуючі ознаки <...> то в такому випадку превенція законодавця щодо використання першої літери не повинна поширюватись⁴⁴. Таким чином, кількість ідентифікаційних ознак, яких достатньо для ідентифікації особи, може варіюватися та залежати від конкретних обставин.

Значна частина наукових праць у сфері особистих немайнових прав розглядає питання ідентифікації учасників цивільних правовідносин у її взаємозв’язку із поняттям “індивідуалізація”. При цьому одні вчені досліджують поняття “індивідуалізація” із погляду об’єкта цивільних правовідносин. Наприклад, Р. Шишка розкриває поняття “індивідуалізація фізичної особи” через призму притаманних конкретній фізичній особі особистих *ідентифікаційних ознак*, ‘які відрізняють її з-поміж

³⁹ Стефанчук М (н 38) 175.

⁴⁰ М. Стефанчук, ‘Теоретичні засади цивільної правосуб’єктності фізичних осіб та особливості її здійснення’ (дис д-ра юрид наук, 2020) 172.

⁴¹ Стефанчук М (н 38) 175.

⁴² Р. Стефанчук, *Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту)* (КНТ 2007) 209.

⁴³ Там само 413.

⁴⁴ Там само 433.

інших фізичних осіб і мають правове значення, персоніфікують правовідносини або зумовлюють певні суб'єктивні права і юридичні обов'язки, підлягають охороні та захисту у встановленому законом порядку⁴⁵. Деякі науковці розглядають індивідуалізацію 'як процес ідентифікації суб'єкта відносин через належні йому ознаки'⁴⁶. Інші вчені розкривають індивідуалізацію крізь призму особистих немайнових прав. Зокрема, Л. Орел, досліджуючи індивідуалізаційні права юридичних осіб, виділяє загальні засоби індивідуалізації, такі як найменування юридичної особи, яке слугує для її ідентифікації, притаманні всім юридичним особам, та спеціальні способи індивідуалізації, які є специфічними тільки для одних, залежно від організаційно-правової форми, виду діяльності, цілей діяльності та інших факторів (логотип, бренд тощо). При цьому засоби індивідуалізації, по суті, є нематеріальними об'єктами, а спосіб індивідуалізації є видом діяльності юридичної особи щодо застосування конкретного засобу ідентифікації як певного позначення в економічній та іншій діяльності організації, що ставить за мету індивідуалізацію⁴⁷.

Окремий напрям досліджень, в яких ідентифікації фізичної особи приділяється значна увага, стосується персональних даних фізичної особи. У контексті нашого дослідження варто згадати такі наукові тези, запропоновані вченими: 1) класифікувати персональні дані за їх здатністю до ідентифікації на прямо та опосередковано ідентифікуючі⁴⁸; 2) з-поміж способів ідентифікації взяти за нормотворчу основу вимоги суб'єктивно-можливої ідентифікації, тобто враховувати не тільки персональні дані самі собою, а й можливість одержання додаткової інформації з розумно доступних джерел⁴⁹.

Права інтелектуальної власності

У теорії права інтелектуальної власності ідентифікація досліджується в контексті прав на засоби індивідуалізації. Зокрема, відзначається, що такі засоби охоплюють не тільки комерційне найменування, торговельну марку та географічне зазначення, а 'може також включати інші об'єкти інтелектуальної власності, що здатні ідентифікувати учасника цивільного обороту або товари чи послуги', наприклад, слогани, корпоративних героїв, музичні композиції тощо. При цьому такі об'єкти 'підлягають охороні нормами законодавства про інтелектуальну власність за умови відповідності визначеним у законодавстві критеріям охороноздатності

⁴⁵ Р Шишка, 'Індивідуалізація фізичних осіб та рівність' в *Правове життя сучасної України: матер. Міжнар. наук.-практ. конф.*, т 2 (Гельветика 2019) 568.

⁴⁶ О Гуменюк, 'Проблемні питання індивідуалізації учасників цивільних правовідносин' (2010) 4 *Університетські наукові записки* 84.

⁴⁷ Л Орел, *Індивідуалізаційні права юридичних осіб* (Інтерсервіс 2017) 13, 18–53.

⁴⁸ О Дмитренко, 'Право фізичної особи на власні персональні дані в цивільному праві України' (автореф дис канд юрид наук, 2010) 19.

⁴⁹ Там само 19.

до певного об'єкту та наявності властивості ідентифікації учасника цивільного обороту, товарів та послуг⁵⁰.

Таким чином, у науці цивільного права ідентифікація учасників цивільних правовідносин розглядається у трьох іпостасях:

1) як юридичний факт, тобто як встановлення тотожності учасника цивільних правовідносин із ознаками, які його ідентифікують, що тягне за собою виникнення, зміну або припинення цивільних правовідносин;

2) як об'єкт цивільних правовідносин, тобто як нематеріальне благо, яке проявляється в притаманних учаснику цивільних правовідносин ознак, які його ідентифікують, що підлягають правовій охороні та захисті;

3) як міра дозволеної поведінки, тобто як елемент змісту суб'єктивних цивільних прав, таких як особисті немайнові права (наприклад, право на зображення, право на ім'я, право на найменування), права інтелектуальної власності (наприклад, право на торговельну марку, право на географічне зазначення).

Висновки. Підсумовуючи, варто зазначити про те, що вітчизняна цивілістична література майже не використовує термін “графічна ідентифікація” (або аналогічного “візуальна ідентифікація”⁵¹) стосовно учасників цивільних правовідносин. Водночас з огляду на домінування культури масового споживання та розвитку інформаційних технологій, використання традиційних засобів ідентифікації (імені та паспортних даних для фізичної особи, найменування та реєстраційних даних для юридичної особи тощо) стає обтяжливим, принаймні для цивільних правовідносин. Натомість створюються умови для використання простих для сприйняття, легких для запам'ятовування графічних об'єктів (логотип, фірмові кольори – для юридичної особи, аватар – для фізичної особи).

Отже, можна запропонувати таке визначення поняття “графічна ідентифікація учасника цивільних правовідносин” – тотожність учасника цивільних правовідносин (його діяльності чи об'єкта, який йому належить) за допомогою графічного відображення ознак, що індивідуалізують такого учасника та похідних від них (засобів графічної ідентифікації), на матеріальному або електронному носії, яке використовується для встановлення відповідності (належності) об'єкта (поведінки) конкретному суб'єкту.

⁵⁰ Т. Кузьменко, “Бренд” як складний правовий засіб індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг” (автореф дис канд юрид наук, 2011) 9.

⁵¹ За поодинокими винятками, наприклад, В. Сergygin використовує поняття “візуальної ідентифікації” розкриваючи зміст права на вільний вибір і зміну зовнішнього вигляду як елемента візуального (зорового) прайвеси. Див.: В. Сergygin, ‘Право на вільний вибір і зміну зовнішнього вигляду як елемент візуального прайвеси’ (2016) 22 Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право 55–61.

REFERENCES

Bibliography

Authored books

1. Orel L, *Indyvidualizatsiini prava yurydychnykh osib* (Interservis 2017) (in Ukrainian).
2. Stefanchuk R, *Osobysti nemainovi prava fizychnykh osib (poniattia, zmist, systema, osoblyvosti zdiisnennia ta zakhystu)* (KNT 2007) (in Ukrainian).

Dictionaries

3. *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* (z dod i dopov V Busel ukhad i holov red, Perun 2005) (in Ukrainian).
4. 'Identyfikatsiia' (*Slovnyk ukrainskoi movy online*) <<https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=38738&page=1208>> (accessed: 04.09.2023) (in Ukrainian).

Journal articles

5. Humeniuk O, 'Problemni pytannia indyvidualizatsii uchasykiv tsyvilnykh pravovidnosyn' (2010) 4 *Universytetski naukovy zapysky* 84 (in Ukrainian).
6. Serohin V, 'Pravo na vilnyi vybir i zminu zovnishnoho vyhliadu yak element vizualnoho praivesi' (2016) 22 *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V N Karazina. Serii: Pravo* 55–61 (in Ukrainian).
7. Stefanchuk M, 'Perspektyvy adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do standartiv Yevropeiskoho Soiuzu u sferi pravovoho rehuliuвання identyfikatsii fizychnoi osoby' (2017) 8 *Pravo Ukrainy* 175 (in Ukrainian).

Theses

8. Dmytrenko O, 'Pravo fizychnoi osoby na vlasni personalni dani v tsyvilnomu pravi Ukrainy' (avtoref dys kand. yuryd. nauk, 2010) (in Ukrainian).
9. Kuzmenko T, "'Brend" yak skladnyi pravovy zasib indyvidualizatsii uchasykiv tsyvilnoho oborotu, tovariv ta posluh' (avtoref dys kand yuryd nauk, 2011) (in Ukrainian).
10. Stefanchuk M, 'Teoretychni zasady tsyvilnoi pravosub'iektnosti fizychnykh osib ta osoblyvosti yii zdiisnennia' (dys d-ra yuryd nauk, 2020) (in Ukrainian).

Conference papers

11. Shyshka R, 'Indyvidualizatsiia fizychnykh osib ta rivnist' v *Pravove zhyttia suchasnoi Ukrainy: mater. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. vol 2* (Helvetyka 2019) (in Ukrainian).

PAVLO IVANOV

ON THE ISSUE OF THE CONCEPT OF GRAPHIC IDENTIFICATION OF PARTICIPANTS OF CIVIL-LAW RELATIONS

ABSTRACT. Identification of participants of civil-law relations, to one degree or another, is present in the dynamics of probably all civil legal relations. At the same time, due to the principles of discretion, free expression of will and legal equality of participants, for civil legal relations, in contrast to public branches of law, detailed identification of their participants is not so important. After all, in many cases it is enough to at least establish whether such legal relations correspond to the extent of legal capacity and legal capacity

Павло Іванов

of the subject, his subjective civil rights and the established restrictions on their exercise (for example, small household transactions). It also promotes the use in civil legal relations not only of traditional means of identification, such as the name and passport data for an individual, name and registration data for a legal entity, but also easy-to-perceive, easy-to-remember graphic objects (logo, corporate colors for a legal entity, an avatar for an individual). This, in turn, poses the task of researching the identification of participants of civil-law relations with the help of such graphic objects (“graphic identification”).

The purpose of the article is to formulate the definition of the concept of “graphic identification of a participant of civil-law relations” based on the analysis of scientific studies of related concepts and their providing by the law.

The article proposes a definition of the concept of “graphic identification of a participant of civil-law relations”, which means the identity of a participant of civil-law relations (his activity or an object that belongs to him) by means of a graphic display of signs that individualize such a participant and derivatives thereof (means of graphic identification), on a material or electronic form, which is used to establish the conformity (belonging) of an object (behavior) to a specific subject.

KEYWORDS: identification; identification of a participant of civil-law relations; graphic identification; graphic identification of a participant of civil-law relations.